

(Atkelta iš 25 p.)

mūsų tautos patriarchui Jonui Basanavičiui (1851–1927) ir pedagogui, visuomenės veikėjui Povilui Gaidelioniui (1870–1935). M. Biržiška šiai gimnazijai 1915–1922 m. vadovavo.

Pastatą prie J. Basanavičiaus ir Mindaugo gatvių sankirtos, kuriame iš pradžių ši lietuvių gimnazija veikė, ženklina minėto paminklo mini kopija (horliefas) kartu su memorialine lenta.

Nedaug kas žino, kad Vilniuje yra paminklas ir iš Palangos krašto kilusiai kunigaikštieniui Birutei (mirė apie 1382 m. ar apie 1389 m). Čia ji įamžinta kartu su sūnumi – Lietuvos Didžiuoju kunigaikščiu Vytautu Didžiuoju (apie 1350–1430). Šis medinis-paminklas stovi Vilniaus Žvėryno mikrorajone, netoli Vingio parko esančioje Birutės gatvėje – prie 4 numeriu pažymėto namo (vaikų darželio „Birutė“).

Keletas atminimo ženklų Vilniuje žemaičiams yra skirta ir didelio vilniečių bei sostinės svečių dėmesio sulaukiančioje Literatų gatvėje, kurioje 2011 m. gegužės 28 d. buvo iškilmingai atidengta galerija po atviru dangumi. Ji nuo 2008 m. menininkų puošiama jų sukurtomis plokštelėmis, kitais nedidelio formato objektais, skirtais meno žmonių kūrybai, jų atminimui įamžinti. Jie padaryti iš metalo, medžio, stiklo ir kitų medžiagų. Čia jau yra įamžintas iškilių žemaičių Mikalojaus Daukšos (1527–1613), Simono Tado Stanevičiaus (1799–1848), Motiejaus Valančiaus (1801–1875), Povilo Višinskio (1875–1906), jau minėtos Lazdynų Pelėdos, Marijos Pečkauskaitės-Šatrijos Raganos (1877–1930), Jono Juškaičio (1933–2019), Vytauto Mačernio (1921–1944), Petro Dirgėlos (1947–2015), Juozo Erlicko (gimė 1953 m.), Antano Ramono (1947–1993), iš Rokiškio kilusios buvusios Platelių dvaro grafienės rašytojos Sofijos Tyzenhauzaitės de Šuazel-Guffė (1790–1878) ir kai kurių kitų iškilių plunksnos meistrų atminimas. Kasmet ši siena pasipildo naujais meno ženklais.

Vilniuje yra nemažai ir memorialinių lentų, ženklinančių pastatus, kuriuose gyveno, dirbo iškilūs žemaičių menininkai. Na o Antakalnio kapinių Menininkų kalnelyje – daugelio šiame mieste gyvenusių ir mirusių kūrėjų amžinojo poilsio vieta. Dalis Vilniuje gyvenusių bei kūrusių žemaičių menininkų yra palaidota ir kitose šio miesto kapinėse. Daugelio jų amžinojo poilsio vietą ženklina iškilių Lietuvos skulptorių sukurti antkapiniai paminklai.

VILNIAUS dailės akademijos TELŠIŲ galerija – PUIKI ERDVĖ kūrybiniams sumanymams REALIZUOTI

Vilniaus dailės akademijos (VDA) Telšių galerija veikia pačiame Telšių miesto centre esančioje Kęstučio gatvėje. Čia nuolat organizuojamos vaizduojamojo ir taikomojo meno parodos, įgyvendinami meniniai projektai, rengiamos paskaitos, kasmet vyksta mokslo metų pradžios ir diplomų įteikimo šventės, studentų darbų peržiūros, jų gynimai. Parodinėmis erdvėmis, kuriose naudojasi VDA bendruomenė bei kviestiniai kūrėjai, čia rūpinasi mažiau nei prieš metus dirbti pradėjęs, jaunųjų menininkų globėju jau tapęs galerininkas DONATAS REPEIKA ir parodų kuratorė EMILIJA GLOBYTĖ. Juos pokalbiui pakvietė VDA Telšių fakulteto komunikacijos specialistė DONATA KAZLAUSKIENĖ.

VDA Telšių galerijos pastatas (Kęstučio g. 3, Telšiai). UAB „Statmax“ nuotrauka

Donatas Repeika

Emilija Globytė

– *Papasakokite apie darbą VDA Telšių galerijoje. Kas lėmė, kad čia pradėjote dirbti?*

DONATAS: Esu žmogus, ne tik besidomintis menu, bet ir profesionalus kūrėjas (skulptorius), dėstytojas („dėstytuvas“), o dabar jau ir galerininkas. Mane visada domino parodinio gyvenimo užkulisiai: kūrinių atsiradimo aplinkybės, eksponavimo pasirinkimai, menininkų įkvėpimo šaltiniai. Galerija yra būtent ta vieta, kurioje tai gali sužinoti, pats patirti ir praplėsti savo profesines žinias.

EMILIJA: Ši galerija man yra kūrybinė erdvė, į kurią užsukusi sulėtinu kasdienybės greitį. Pradžiai Šiauliuose. Ten dažniausiai lankydavausi „Laiptų galerijoje“ ir „Šiaulių dailės galerijoje“. Nuolat žavėdavausi vykstančiomis parodomis, renginiais ir vis pasvajodavau apie galimybę atsirasti ne lankytojo pusėje. 2022 m. vasarą, kurią praleidau dirbdama Lietuvos dailininkų sąjungos (LDS) Klaipėdos galerijoje, atėjo suvokimas, kad galerija gali būti ta vieta, kur galėčiau realizuoti savo sugebėjimus. Esu dėkinga VDA Telšių fakulteto dėstytojai, LDS Klaipėdos skyriaus galerijos pirmininkei doc. Nerinai Poškutei-Jukumienei ir referentei Rosanai Lukauskaitei. Jos man suteikė galimybę iš arčiau susipažinti su galerijos veikla, parodų organizavimo ir koordinavimo principais. Ten susiformavo tvirtas

pagrindas tolimesniam žingsniui – iš naujo atrasti VDA Telšių galeriją. Atvykusi studijuoti į Telšius pasijutau taip, lyg būčiau namuose ir supratau, kad čia užsibūsiu kuriam tai laikui.

Mano studentiškas gyvenimo ritmas netrukus pasikeis – vasarą baigsiu VDA Telšių fakulteto Dizaino (baldų dizaino) studijų programą. Toliau savo kūrybinę kelionę planuoju tęsti kaip dizainerė, kūrėja ir parodų kuratorė.

– *Su kokiomis naujovėmis susidūrėte pradėję dirbti galerijoje?*

DONATAS: Į galeriją atėjau dirbti iš skulptūros, t. y. ne meno vadybos srities, todėl nemažai kas čia man buvo nauja. Niekas nepateikė „instrukcijos“, ką turėtų daryti galerininkas, todėl galerijos veiklos viziją teko formuoti pagal savo supratimą. Ilgai mąstyti neturėjau laiko, nes vos pradėjus dirbti reikėjo pasirengti meno galerijų mugei „ArtVilnius“ bei pirmosioms parodomis. Tada man buvęs bene svarbiausias iššūkis – 2023 m. parodinio plano sudarymas.

EMILIJA: Pernai spalį teko išokti į tikrą meno sūkurį: prisiėjo ne tik koordinuoti jau suplanuotas

(Nukelta į 28 p.)

parodas bet ir pagalvoti, apie atėinančių metų parodas. Galerijos darbo ritmas pakankamai intensyvus. Sėkmingos pirmosios parodos ir praėjusių metų spalio mėnesį Telšiuose startavęs pranešimų ciklas „Konceptijos“ man suteikė džiaugsmo ir energijos tolimesniems darbams.

– *Kokių savybių turi turėti galerininkas?*

DONATAS: Kadangi galerininkas veikia kaip tarpininkas tarp kūrėjo ir visuomenės, pirmiausiai jis turėtų gerai žinoti ne tik Lietuvos, bet ir kitų šalių meno scenos ypatumus, vyraujančias tendencijas. Neatsiejamas ir meninis žingeidumas: nuolatinis turimų žinių plėtimas lankant parodas, skaitant literatūrą, bendraujant su menininkais ir menotyrininkais. Be abejo, galerininkas turėtų būti ir geras vadybininkas. Ne visi menininkai geba save reprezentuoti, tad jis dažnai už menininką turi užsiimti jo veiklos, kūrybos, biografijos pristatymu platesnei auditorijai. Tiesa, VDA Telšių galerija, priešingai negu nemaža dalis kitų galerijų, neatstovauja pasirinktų menininkų, veikiau ji tik suteikia jiems erdves kūrybiniam sumanymams realizuoti.

– *Kokie iššūkiai laukia VDA Telšių galerijos darbuotojų?*

EMILIJA: Darbas galerijoje reikalauja tinkamo veiklų planavimo ir organizacinių gebėjimų. Mes nuolat komunikuojame su

2023 m. kovo 10–balandžio 1 d. VDA Telšių galerijoje veikusioje dailininkės, fotografės Vytautės Trijonytės kūrybos parodoje „Homo (Sovieticus)“

Paroda „Homo (Sovieticus)“ – apie individualios ir kolektyvinės atminties sąvokas bei asmeninio ir kultūrinio tapatumo reprezentacijas. „Homo (Sovieticus)“ tai ironiška aliuzija į tai, kokį žmogų norėjo sukurti komunizmo ideologija, ir kaip kraštovaizdis siejasi su socialine, politine istorija ir tampa mūsų egzistavimo ir veiksmų liudytoju. Šios fotografijos pasakoja žmogaus ryšį su žeme, kurią paveikė praeities istorijos, bei subtilų dviejų kartų – mano ir tėčio dialogą.

Vytautė Trijonytė

menininkais, parodų kuratoriais, deriname parodų datas ir įvairius jų rengimo niuansus. Dirbant galerijoje reikia kūrybiško pajautimo, atidumo detalėms, planavimo įgūdžių, gebėjimo sklandžiai komunikuoti, operatyviai reaguoti pasikeitus planams, o kartais – būti pasirėngus net ir parodinių salių sienas perdažyti.

2023 m. kovo 4–balandžio 1 d. VDA Telšių galerijoje veikusios grupinės menininkų parodos „Ekzuvijai“ fragmentas

„Paroda apie mirtį, tačiau ne fizinę. Kalbame apie vidinį pokytį, leidžiantį atgimti iš naujo išsineriant iš seno.“

Parodos kuratoriai – jaunieji menininkai Ugnė Burvytė ir Artūras Manūkian:

„Kiekvieno menininko darbas gimsta iš skirtingų patirčių. Kūrėjas su kiekvienu darbu pakartotinai „nusimeta savo odą“ ir palieka ją gyventi savąjį gyvenimą. Su nauja mintimi ir jos įgyvendinimu užauga naujas sluoksnis, kuris atėjus laikui vėl nusimes. Pati paroda kaip išnarų rinktinė patalpinta į galeriją, lyg vabalėlių ekzuvijai degtukų dėžutėje“.

– Kokie dalykai galėtų „išjudinti“ meno rinką Telšiuose?

DONATAS: Manau, kad profesionaliojo meno sklaida ir edukacijos. Besikeičiančios meno tendencijos, idėjomis, o ne objektu pagrįsti kūriniai, meninin-

kų keliamas klausimas „Kas dar gali būti menas?“ daugeliui lankytojų kelia nepatogumo, neiškuomo jausmą, o kartais – ir atmetimo reakciją, todėl nenuostabu, kad žiojasi nemaža praraja tarp šiuolaikinio meno ir žiūrovo: tarp potencialaus

(Nukelta į 30 p.)

2023 m. kovo 4–balandžio 1 d. VDA Telšių galerijoje veikusioje grupinėje menininkų parodoje „Ekzuvijai“ (parodos dalyviai: Indrė Armanavičiūtė, Dovilė Bumbulytė, Ugnė Burvytė, Gaudrimė Driskiūtė, Pijus Dulskis, Emilija Globytė, Aleksas Grašys, Domyka Gulbinaitė, Uršulė Janavičiūtė, Gintarė Janulaitytė, Neringa Kalvaitytė, Deimantė Kiesutė, Matas Laužadis, Artūras Manukian, Ingrida Mockutė-Pocienė, Paulina Petrūnaitė, Nojus Žalys, Saulė Želnytė)

kūrinio ir jo pirkėjo. Pradėjusi dirbti išsikėliau sau uždavinį galeriją laikyti ne tik menininkams skirta ekspozicine erdve, bet ir tapti tarpininke tarp kūrėjų ir galerijos lankytojų, meno gerbėjų. Pradėjau organizuoti ekskursijas, pokalbiams, susitikimams su galerijos lankytojais kviečiu meno srities specialistus. Aišku, to neužtenka. Sėkmės ne tik nuo mūsų priklauso. Patys menininkai turėtų daugiau komunikuoti su vietos bendruomene. Keletas tokių bandymų buvo skulptoriaus Donato Jankausko Telšiuose organizuojamuose menininkų sąskrydžiuose, kai buvo kuriami skulptūriniai objektai ir instaliacijos miesto erdvėms. Į balkoną tarytum iš dangaus nusileidusi Žilvino Landzbergo „Nojaus arka“ ar ežere plaukiojanti Andriaus Ermino „Vieta Tavo reklamai“ tada patraukė net ir menu nesidominčius praevius. Būta ir efemerinio meno bandymų, pavyzdžiui, ledo ar degančios šieno skulptūros prie Masčio ežero.

– *Kokia yra parodas lankanti Telšių publika? Ko trūksta, kad galerija „pagautų“ platesnį gyventojų (telšiškių / miesto svečių) ratą?*

EMILIJA: Trūksta gyventojų smalsumo ir noro suprasti šiuolaikinį meną. Labai lengva, paskendus savo gyvenimo rutinoje, į dabar kuriamą meną numoti ranka ir pasakyti, kad tai „nesąmonė“. Bet... Kaip yra pasakęs poetas Alfonsas Andriuskevičius, su meno kūriniumi reikia bendrauti jo kalba.

2023 m. kovo 10–balandžio 1 d. VDA Telšių galerijoje veikusioje tekstilininkės Žydrūnės Kriūkaitės (Juciuvienės) tekstilės miniatiūrų parodoje

Kviečiu praevius bent iš smalsumo užsukti į galeriją, pirmiausia bent tam, kad susipažintum su jos erdvėmis, užmestum akį į ant jų sienų kabančius meno kūrinius ir pabendrautum su jais jų kalba. Jie perkelia mus į kitą pasaulį, praturtina, priverčia susimąstyti ir visai kitokiu kampu pažvelgti į savo kasdienybę. Džiaugiamės matydami, kaip dalis miesto gyventojų net savo darbo pietų pertraukų laiką skiria mūsų galerijos lankymui – čia užsukę susipažįsta su eksponuojamomis parodomis. Tikimės, kad galerijos lankytojų skaičius Telšiuose ir toliau didės, stiprės jų ryšys su meno kūrėjais. To siekiame daugiau bendraudami su lankytojais, sklaidydami mitus, jog galerija ar parodų atidarymai – ne visiems.

– *Kokie skirtumai ir panašumai tarp Telšių ir didžiųjų miestų (galbūt ne tik Lietuvos) meno galerijų?*

DONATAS: Didžiuosiuose miestuose, atsižvelgiant į įvairius žmonių interesus, poreikius, formuojasi įvairių krypčių galerijos, turinčios savo atskiras vizijas, reprezentuojančios skirtingas meno sritis. Lietuvoje šią tendenciją galime pamatyti Vilniuje. Pavyzdžiui, sostinėje įsikūrusi AV17 galerija orientuojasi į šiuolaikinio objekto, skulptūros ir instaliacijos meno pristatymus, Vilniaus grafikos meno centro galerijoje „Kairė-dešinė“ dažniausiai rengiamos vietinių ir užsienio grafikų, fotografų, tapytojų kūrybos parodos. Telšiuose gyventojų nedaug, ypač besidominčių šiuolaikiniu menu. Mūsų galerija mieste – vienintelė. Stengiamės, kad joje eksponuojami kūriniai aprėptų kiek tai įmanoma platesnio lankytojų rato interesus.

– Kokios sąlygos keliamos menininkams, norintiems eksponuoti savo kūrybą VDA Telšių galerijoje?

DONATAS: Telšių galerija yra VDA padalinys, tad jis pirmiausiai skirtas VDA Telšių fakulteto bendruomenės poreikiams ir čia kuriančių menininkų kūrybai reprezentuoti. Planuojant parodas pirmenybė teikiama Telšių fakulteto veiklai: studentų darbų peržiūroms, studentų ir dėstytojų parodoms bei kitoms iniciatyvoms. Kitų asmenų paraiškos dėl parodų organizavimo priimamos atsižvelgiant į siūlomų parodų koncepciją (ar idėja yra įdomi, originali, aktuali), kūriniių meninę vertę (ar kūriniai atliepia idėją, ar yra sukurti profesionaliai ir kt.).

– Koks yra šių metų galerijos veiklos planas – kokių parodų (instaliacijų, kt.) galime tikėtis sulaukti?

2023 m. kovo 23 d. VDA Telšių galerijoje vykusioje medicinos dizainerio Giriaus Antanaičio paskaitoje „Išorinė anatomija“

EMILIJA: Spektras platus. Šiomet pristatoma įvairių menininkų kūryba: fotografų, skulptorių, tekstilininkų, tapytojų, grafikų, dizainerių, metalo meno kūrėjų. Tęsime pranešimų ciklą „Koncepcijos“ (apie būsimus pranešėjus informaciją paskelbsime iš anksto).

Dėkoju už pokalbį! Linkiu Jums ir Jūsų kolektyvui sėkmės!

Emilijos Globytės ir Donato Repeikos nuotraukos

Vilniaus dailės akademijos Telšių galerijos paskyros „Facebook“ portale titulinio puslapio fragmentas (puslapio adresas: <https://www.facebook.com/telsiugalerija/events>)